

PÖYTÄKIRJA**Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän (TIETOKEKO) 11. kokouksesta****Aika: Tiistai 12.12.2018 klo 13:01 – 15:30****Paikka: Valtiovarainministeriö, nh. Loppupeli, Mariankatu 9****Läsnä:**

Anna-Maija Karjalainen, ICT-johtaja, VM, puheenjohtaja
Sami Kivivasara, yksikön päällikkö, VM, varapuheenjohtaja (klo 14:29 alkaen)
Sirpa Alitalo, teollisuusneuvos, TEM
Tiina Pesonen, tietojohdaja, STM
Tarmo Maunu, tietohallintojohtaja, OM
Jukka Litmanen, tietohallintojohtaja, YM
Antti Vertanen, tietohallintojohtaja, MMM (klo 13:08 alkaen, klo 14:58 asti)
Tapio Aaltonen, tietohallintojohtaja, SM
Ari Apilo, tietohallintopäällikkö, eduskunnan kanslia (klo 14:19 asti)
Kalervo Koskimies, erityisasiantuntija, OKM
Teemu Anttila, tietohallintojohtaja, PLM
Irja Peltonen, tietojohdaja, VM
Mika Vuorinen, erityisasiantuntija, LVM (Jussi Luomajärven sijaisena)

Sihteerit:

Juhani Korhonen, neuvotteleva virkamies, VM, pääsihteeri
Jaakko Poikonen, tietohallintoasiantuntija, VM, sihteeri

Esittelijät:

Topi Tuukkanen, komentaja, puolustusvoimien tutkimuslaitos
Mari Fallström, erityisasiantuntija, VM
Pauli Kartano, neuvotteleva virkamies, VM
Kimmo Rousku, erityisasiantuntija, VRK

Poissa:

Max Hamberg, toimialajohtaja, VNK
Ari Uusikartano, tietohallintojohtaja, UM
Aku Hilve, yksikön päällikkö, VM
Maria Nikkilä, yksikön päällikkö, VM
Jussi Luomajärvi, hallintojohtaja, LVM

1) Kokouksen avaus

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen avasi kokouksen klo 13:01.

2) Edellisen kokouksen pöytäkirja

Päätös: Hyväksyttiin pöytäkirja.

3) Kansainvälisen kyber- ja informaatioympäristön kehitys

Komentaja Topi Tuukkanen, puolustusvoimien tutkimuslaitos

Komentaja Topi Tuukkanen kertoi TIETOKEKO:lle puolustusvoimien tutkimuslaitoksen organisaatiosta ja toiminnasta sekä piti katsauksen informaatiovaikuttamisesta.

Puolustusvoimien tutkimuslaitos julkaisi kesällä 2018 uudestaan Game Changer -artikkelikokoelman. Tieteellisen vertaisarvioinnin läpi käynneissä artikkeleissa käsitellään kansainvälistä kybertilaa ja siinä havaittuja viimeaikaisia muutoksia. Lähestymistapa on poikki- ja monitieteellinen (Venäjän kulttuurin- ja yhteiskunnan tutkimuksesta tietojenkäsittely- ja informaatiotieteiden sekä matematiikan kautta sotatieteisiin).

Game Changer -artikkelikokoelma tarjoaa mielenkiintoista tietoa mm. Venäjän pyrkimyksestä irrottautua globaalista internetistä ja perustaa kansallinen riippumaton internet, RuNet. Suunnitelman tavoitteena on mahdollistaa Venäjälle digitaalinen suveriniteetti ja luoda oma informaatioympäristö.

Lisäksi Tuukkanen kertoi alustuksessaan mm. SDN-tekniikan mahdollisuuksista ja siihen liittyvistä huolista sekä kybervarmuudesta ja rakenteellisen kyberasymmetrian käsitteestä, jolla tarkoitetaan kansallisten, territoriaalisten verkkojen sulkemisesta syntyvää sotilaallista etua.

Keskustelu:

- TIETOKEKO kiitti Tuukkasta valaisevasta esityksestä. Vallitseva tilanne on huoletuttava avoimelle internetille ja sen arvoille.
- Arvioitiin eri valtioiden mahdollisuuksia ylläpitää suljettua internetiä.
- Yksityisen sektorin rooli internetin avoimuuden puolustajana ei ole osoittautunut merkittäväksi.
- Pohdittiin mahdollisuutta kahdesta eri internetistä, avoimesta ja suljetusta. Tämä on mahdollista, mutta epädemokraattisissa maissa hallinnoilla on tarve kontrolloida omia kansalaisiaan.
- Tuukkanen kertoi, että Game Changer -tutkimus on herättänyt huomiota pääasiassa amerikkalaisessa ja ruotsalaisessa tutkijayhteisössä.

Päätös: Merkittiin keskustelu tiedoksi.

4) Investointien ohjausmalli, pilotin tulokset ja robotiikkahaku

Erityisasiantuntija Mari Fallström, VM

Investointien ohjausmalli

Investointien ohjausmallille on nimetty sihteeristö ja väliaikainen ohjausryhmä. Mallin rakentamisessa on huomioitu tiedonhallintalaki ja maakuntavalmistelu sekä vuonna 2018 pilotoinnissa saadut kokemukset. Yhteisen investointimomentin perustamista vuodelle 2020 selvitetään.

Arviointimenettelyyn tulevien hankkeiden piiri laajenee nykyisestä. Ohjausmallin käsitteeseen tulevat:

- Yli 1 M€ kokonaiskustannuksiltaan olevat digitalisaatiohankkeet
- Yhteiset ja/tai useiden virastojen ja laitosten yhteiset hankkeet tai yhteisten tietojärjestelmäpalveluiden kehittäminen

Mari Fallström esitteli TIETOKEKO:lle mallin arviointi-, lausunto- ja investointiprosessin. Vuonna 2019 käyttöön otettavan mallin tarkoituksena on parantaa hanke ehdotuksia ja auttaa hankkeita onnistumaan.

Myös maakuntien hankkeiden ohjausmallia on rakennettu investointien ohjausmallin rinnalla. Kohdemäärittely on hieman erilainen maakuntien hankkeissa, mutta arviointikriteerit pyritään kehittämään malleissa yhtenäisiksi.

Seuraavaksi ohjausmallille perustetaan asiantuntijaverkosto ja sen sisälle arviointitiimi. Verkostossa käsitellään mm. ideoita ja kehittämisen tilannekuvaa. Arviointitiimi taas suorittaa hankkeiden arviointeja. Sihteeristö toimii asiantuntijaverkoston ja investointien johtoryhmän välissä.

Robotiikkahaku

Syksyn robotiikkahaussa on vastaanotettu 12 rahoitushakemusta heti toimeenpantaviin hankkeisiin sekä 54 hakemusta kokeiluihin. Hakemuksia käydään parhaillaan läpi. Mari Fallström esitteli saapuneet hakemukset sekä niiden euromääräisen tason.

Keskustelu:

- Kysyttiin mahdollisuudesta toteuttaa arviointiprosessi jatkuvana siten, että nimetyt VM:n henkilöt valvoisivat hankkeita, jolloin niiden laatu säilyisi hankkeen edetessä. Todettiin vastauksena, että aiempien kokemusten (SADe-ohjelma) ja VTV:n tarkastuksessa saadun palautteen perusteella tällaista mallia ei ole järkevä toteuttaa.
- Robotiikkahaun hakuajan rullaavuutta ei ole kunnolla hahmotettu, sillä suurin osa hakemuksista saapui haun loppuvaiheessa. Tämä ei ole toivottava tilanne.
- Pidettiin tärkeänä, että aikamääreistä tiedotetaan hyvissä ajoin. Myös vuosikelloa tarvitaan.
- Ohjausmallin toteuttamisessa voisi jatkossakin hyödyntää poikkihallinnollista ideointia, kuten 100 miljoonan euron digihankkeissa tehtiin.
- Tulisi tuoda kriteeristö selvemmin hallinnonalojen tietoon, jotta hanke-esityksistä tulisi parempia. Esimerkiksi kaivattaisiin tietoa siitä, mihin uudet kokeilut kannattaisi kohdistaa.
- Mari Fallström kertoi, että investointien ohjausmallin selkeyttämiseksi järjestetään aloitusseminaari. Vielä ennen joulua kerrotaan, mitä robotiikkahaun hankkeita VM puoltaa. Varsinainen päätös rahoituksesta annetaan myöhemmin.

Päätös: TIETOKEKO:n antamaa evästystä hyödynnetään investointien ohjausmallin jatkokehityksessä.

5) Valtorin ohjaus

Neuvotteleva virkamies Pauli Kartano, VM

Pauli Kartano esitteli luonnoksen Valtorin ohjauksen uudistamisesta sekä erityisesti TIETOKEKO:n roolista ohjauksessa. Jatkossa TIETOKEKO toimisi osana Valtorin asiakasohjausta siten, että se keskittyisi pidemmälle tulevaisuuteen katsoviin strategisiin teemoihin ja toimisi VM:n tukena palveluiden kehittämiseen liittyvässä ohjauksessa.

TIETOKEKO pohtisi uudessa ohjausmallissa esimerkiksi seuraavan kaltaisia kysymyksiä:

- Mitä yhteisiä palvelukokonaisuuksia tarvitaan?
- Miten valtion yhteisiä ICT-palveluita tulisi kehittää?

VM olisi vastuussa kehittämiseen liittyvien päätösten valmistelusta ja Valtori osallistuisi kehittämisen suunnitteluun. Asiakasneuvottelukunta keskittyisi lyhyemmän tähtäimen asioihin ja toimisi Valtorin tukena palveluiden ja palvelutuotannon kehittämisessä. ANK mieltäisi palvelukohtaisesti, miten palveluja tuotetaan ja kehitetään.

Keskustelu:

- TIETOKEKO:n roolia uudessa mallissa pidettiin liian kevyenä sekä toisaalta ANK:n ja TIETOKEKO:n rooleja päällekkäisinä. Olisi tärkeää, että ANK:ssa olisi edustettuna enemmän Valtorin asiakkaita. Mikäli ministeriöt eivät ole enää jatkossa edustettuina ANK:ssa, oman hallinnonalan tietohallinnon koordinaatio muuttuu vaikeammaksi.
- Malli on monimutkainen eikä tue kehitystä ”Yhdeksi yhtenäiseksi Valtoriksi”, koska se korostaa TORI- ja TUVE-puolien eroa. Mallissa on liikaa erillisiä ryhmiä.
- Esitetty ohjausmalli on liian raskas yhden viraston ohjaukseen. Valtorin ohjaajana VM:n pitäisi valvoa toimeenpanoa ja toteutusta.
- TORI-lain päivittämisen tavoitteena oli ohjauksen vahvistaminen. Ehdotettua mallia on vielä tarkennettava erityisesti toimeenpanoseurannan vastuiden osalta.
- Tarvitaan vuosikello tai mittari, jonka avulla voidaan seurata Valtorin edistymistä.
- Ohjauksen tulisi perustua valtion ICT-strategiaan – jollaista ei kuitenkaan ole - jota VM toimeenpanee ja jonka pohjalta se ohjaa Valtoria.
- Strategiaa tarvitaan, jotta yhtä virastoa ei ohjata eri tavalla kuin muita.
- VM:n ja TIETOKEKO:n tulisi olla vahvemmassa roolissa Valtorin ohjauksessa. VM:n ohjausta tulisi vahvistaa ja TIETOKEKOn tulisi tukea VM:ää Valtorin vahvassa ohjaamisessa
- Suunnittelua olisi hyvä jatkaa ensi vuoden alussa ja myös TIETOKEKO:n roolista pitäisi keskustella. Tarvitaan yhteisiä keskusteluja, jotta linjaukset saadaan aikaiseksi.

Päätös: Huomioidaan TIETOKEKO:n jäsenten antamat kehitysehdotukset ohjausmallin rakentamisessa. Otetaan alkuvuodesta Valtorin strategia-asiat TIETOKEKO:n käsittelyyn.

6) Tiedonhallintalain HE:n sisältö

Lainsäädäntöneuvos Sami Kivivasara, VM

Sami Kivivasara kertoi TIETOKEKO:lle eduskunnalle jätetyn tiedonhallintalain HE:n sisällöstä.

- HE:sta jätettiin arkistointisääntely pois ja lain sisältöä kehitettiin muutenkin jatkovalmistelun aikana.

Lain tavoitteena on:

- 1) viranomaisten tietoaaineistojen yhdenmukainen ja laadukas hallinta sekä tietoturvallinen käsittely julkisuusperiaatteen toteuttamiseksi
- 2) viranomaisten tietoaaineistojen turvallinen ja tehokas hyödyntäminen
- 3) tietojärjestelmien ja tietovarantojen yhteentoimivuuden edistäminen
- 4) PSI-direktiivin implementointi

Muuta:

- Julkisuuslaki jää yleislainsäädännön tasolla sääntelemään tietojen luovuttamista ja salassapitoa.
- Tiedonhallintalain sääntely kohdistuu tiedon aktiivivaiheen elinkaareen.
- Soveltamisala: velvoitteet kohdistuvat viranomaisiin.
- Tiedonhallinnan järjestäminen on tiedonhallintayksikön johdon vastuulla.
- Tietoturvallisuudessa tavoitteena varmistaa, että kaikki tiedonhallintayksiköt täyttävät vähintään samat perustason vaatimukset. Lailla halutaan edistää yhteiskunnan kokonaistietoturvallisuutta ja mahdollistaa viranomaisten keskinäisen luottamuksen vahvistuminen.

Päätös: Otetaan tiedonhallintalain toimeenpano keväällä TIETOKEKO:n käsittelyyn, kun laki etenee eduskunnassa.

7) JuDO-ohjelma ja VAHTI:n tilannekuva

Johtava erityisasiantuntija Kimmo Rousku, VRK

Julkisen hallinnon digitaalisen turvallisuuden kehittämisohjelma (JuDO) on ollut vuoden valmisteilla ja sen avulla on viety eteenpäin digiturvallisuuden mallia. Lisäksi on käynnistetty digiturvallisuuden määrittely käyttäen turvallisuuskomitean laatimaa sanastomallia.

JuDO keskittyy kolmeen eri painopistealueeseen:

- Digiturvallisuuden johtamisen ja riskienhallinnan kehittäminen – digiturvallisuuden hallintamalli
- Osaava henkilöstö – henkilöstön digiturvaosaamisen ja -tietoisuuden kehittäminen
- Uuden teknologian tehokas hyödyntäminen palveluiden ja digiturvallisuuden toteuttamisessa.

Ohjelma kestää vuoteen 2021 saakka ja sen etenemisestä tiedotetaan tammikuussa li-sää.

Keskustelu:

- Keskusteltiin lyhyesti käsitteiden määrittelystä. Todettiin, että OECD ja Gartner ovat käyttäneet digi-turvallisuutta kattokäsitteenä. Kyberturvallisuutta käytetään kuitenkin jatkossakin yleisterminä.

Ajankohtaista VAHTI-toiminnassa:

Kimmo Rousku kertoi Juhtan ja VAHTIn yhteishankkeista sekä siitä, että Taisto19 ja Taisto20 -harjoituksen on sitouduttu toteuttamaan.

Lisäksi Rousku esitteli TAOK-kyselyn (Tietosuoja-asetuksen osoituskriteeristö) tuloksia.

TIETOKEKO toivotettiin tervetulleeksi VAHTI-päivään 14.12.

Keskustelu:

- Ehdotettiin, että olisi hyvä tehdä turvallisista digipalveluista TAOK-tarkistus. Tällöin saataisiin viesti palveluiden turvallisuudesta kansalaisille.

Päätös: Merkittiin asia tiedoksi.

8) Muut asiat

Muut mahdolliset asiat

Juhani Korhonen kertoi 12.–13.2. pidettävästä digitaalinen suunnannäyttäjä -verkostotilaisuudesta. Jaakko Poikonen lähettää TIETOKEKO:n jäsenille alustavan kalenterikutsun tilaisuuteen.

9) Kokouksen päättäminen

Puheenjohtaja Anna-Maija Karjalainen päätti kokouksen klo 15:30.

Sihteeri: Jaakko Poikonen, VM

Jakelu: Tietohallinnon kehittämis- ja koordinaatioryhmän jäsenet ja sihteerit